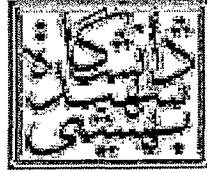

سورة الاحقاف

~~۱۷/۱/۱۰۹۱۱~~
۱۷/۱۰/۲۲

روابط دولت - ملت ها در خاورمیانه:

یک نظام بین الملل یا یک جامعه بین الملل؟

پایان نامه کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای

دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی

دانشگاه شهید بهشتی

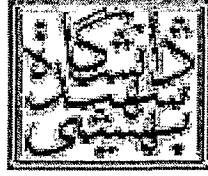
کتابخانه مرکزی
دانشگاه شهید بهشتی

۱۳۸۷/۱۰/۲۲

سید احمد فاطمی نژاد

بهمن ماه ۱۳۸۶

۱۰۶۶۹۴

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی

روابط دولت - ملت ها در خاورمیانه: یک نظام بین الملل یا یک جامعه بین الملل؟

پایان نامه ارائه شده به گروه علوم سیاسی و روابط بین الملل دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه
شهید بهشتی

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد در رشته مطالعات منطقه‌ای

توسط:

سید احمد فاطمی نژاد

استاد راهنما:

دکتر سید عبدالعلی قوام

استاد مشاور:

دکتر حمیرا مشیرزاده

بهمن ماه ۱۳۸۶

تقدیم به

دست های گرم مادر

و

نگاه مهربان پدر

برگ تأییدیه پایان نامه

عنوان پایان نامه: روابط دولت- ملت ها در خاورمیانه: یک نظام بین الملل یا یک جامعه بین الملل؟

دانشجو: سید احمد فاطمی نژاد

دوره: کارشناسی ارشد رشته مطالعات منطقه‌ای

این پایان نامه در جلسه ۱۳۸۶/۱۱/۲۷ با نمره ۱۹/۵ و درجه عالی مورد تأیید اعضای کمیته پایان نامه متشکل از اساتید زیر قرار گرفت:

استاد راهنما

امضاء

استاد مشاور

امضاء

استاد ناظر

امضاء

دکتر سید عبدالعلی قوام

دکتر حمیرا مشیرزاده

دکتر محمدرضا تاجیک

اذعان

مطالب ارائه شده در این پایان‌نامه توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی در فاصله زمانی آذر ۱۳۸۵ تا بهمن ۱۳۸۶ به انجام رسید. به استثنای کمک‌های مورد اشاره در سپاسگزاری، محتوای پایان‌نامه به طور کامل توسط اینجانب صورت گرفته است. این پایان‌نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرکی به این دانشگاه یا دیگر دانشگاه‌ها ارائه نشده است.

سید احمد فاطمی نژاد

بهمن ماه ۱۳۸۶

امضاء

تقدیر و تشکر

از جناب آقای دکتر قوام که زحمات زیادی را به عنوان استاد راهنما در این پایان نامه متحمل شدند و همواره در طی تحصیل استاد علم و اخلاق این حقیر بوده اند، از مشاور محترم سرکار خانم دکتر مشیرزاده که با نکته‌سنجی، دقت و تیزبینی خاص خود مرا در نوشتن این پایان‌نامه یاری رساندند و همچنین جناب آقای دکتر تاجیک که با نهایت بزرگواری و متانت داوری این پایان‌نامه را پذیرفتند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از برادران بزرگواریم سید سجاد و سید محمود که همواره در طول زندگی یار و پشتیبانم بوده‌اند کمال سپاسگزاری را دارم.

همچنین بر خود فرض می‌دانم از مسئولین محترم کتابخانه تخصصی وزارت خارجه که مجموعه‌ای غنی را گرد آورده و از متصدیان محترم آن کتابخانه صمیمانه تشکر کنم.

در پایان، برای دوستان و همکلاسی‌های عزیزم آقایان و خانم‌ها یوسفی، اردیزی، خسروشیری، افچنگی، حسینی، قیصری، کرمی، جمالی، نجفی، فصیح، صالح‌نیا و حیدری آرزوی موفقیت و سربلندی دارم.

سید احمد فاطمی نژاد

زمستان ۱۳۸۶

عنوان: روابط دولت- ملت ها در خاورمیانه: یک نظام بین الملل یا یک جامعه بین الملل؟

دانشجو: سید احمد فاطمی نژاد

استاد راهنما: دکتر سیدعبدالعلی قوام

دوره: کارشناسی ارشد

تاریخ ارائه: ۱۳۸۶/۱۱/۲۷

چکیده:

به کارگیری یک نظریه جهان شمول در سطح منطقه ای استلزاماتی به همراه دارد. در این رساله تلاش می‌شود نظریه مکتب انگلیسی در سطح منطقه خاورمیانه اعمال شود. برای دستیابی به این مهم، در فصل اول تلاش می‌شود تا ابتدا با استفاده از ارکان سه گانه ی مکتب- یعنی نظام بین الملل، جامعه بین‌الملل و جامعه جهانی- این نظریه در سطح جهانی تبیین شود. در مرحله بعد با استفاده از مفهوم تحول در مکتب انگلیسی، خصوصاً از نظر هدلی بول، این نظریه به سمت مناطق سوق داده می‌شود.

در فصل دوم با تمرکز بر منازعه اعراب و اسرائیل، این مسئله بررسی می‌شود که آیا این منازعه می‌تواند قوام‌بخش رکن نظام بین الملل در خاورمیانه و یادآور تفسیر واقع گرا در روابط کشورهای این منطقه باشد. برای بررسی این امر بر آرای نظریه پردازان این مکتب و واقعیات منطقه تأکید شده و با اذعان به تفاوت های منطقه با سطح جهانی به این نتیجه می‌رسیم که درگیری های اعراب و اسرائیل تصویر منطقه را منازعه آلود کرده است.

بحث از اهداف، هنجارها و نهادهای مشترک در فصل سوم در کانون توجه قرار می‌گیرد و بر بعد همکاری محور روابط کشورهای خاورمیانه تأکید می‌شود. در این فصل در کنار توجه به نهادهای اولیه ای چون دولت، موازنه قدرت، جنگ، حقوق بین الملل و ... به نهادهای ثانویه خاص منطقه همانند اتحادیه عرب، شورای همکاری خلیج فارس و .. عنایت می‌شود.

در فصل چهارم بر آن جنبه ای از روابط بین المللی خاورمیانه تمرکز می‌شود که بازیگران اصلی اش افراد هستند و نه دولت ها. در این حوزه آنچه بیش از هر چیز دیگری مهم به نظر می‌رسد اسلام گرایی و عرب گرایی در بین مسلمانان و اعراب است که آنها را فراتر از دولت ها در روابط کشورهای منطقه مطرح می‌کند.

در نهایت، به نظر می‌رسد که روابط بین المللی خاورمیانه نه یکسره منازعه آلود است و نه کاملاً بر حق و عادلانه. تصویر روابط بین المللی منطقه را مجموعه ای از عناصر منازعه محور، همزیستی / همکاری گرا و همگرایانه تشکیل می‌دهد که در شرایط گوناگون یکی از ابعاد سه گانه فوق بعضاً غالب شده است.

کلیدواژه ها: نظریه مکتب انگلیسی، نظام بین الملل، جامعه بین الملل، جامعه جهانی، روابط بین‌المللی خاورمیانه

فهرست مطالب

الف	مقدمه: کلیات و طرح موضوع.....
ب	۱. طرح مسأله.....
ث	۲. سابقه تحقیق.....
ح	۳. سوال اصلی و سوالات فرعی.....
ح	۴. مفروضات.....
خ	۵. فرضیه ها.....
خ	۶. مفاهیم و متغیر های اصلی تحقیق.....
د	۷. روش تحقیق.....
ذ	۸. سازماندهی تحقیق.....
۱	فصل اول: از نظام بین الملل تا جامعه جهانی: مقدمه ای نظری.....
۲	مقدمه.....
۶	۱. نظام بین الملل.....
۸	۱-۱. انسان.....
۸	۱-۲. دولت.....
۹	۱-۳. سیاست بین الملل.....
۱۰	۱-۴. انارشی بین المللی.....
۱۰	۱-۵. موازنه قدرت.....
۱۱	۱-۶. دیپلماسی.....
۱۱	۱-۷. جنگ.....
۱۱	۲. جامعه بین الملل.....

۱۵	۲-۱. انسان.....
۱۵	۲-۲. سیاست بین الملل.....
۱۶	۲-۳. انارشی بین المللی.....
۱۶	۲-۴. کثرت گرایی و همبستگی گرایی.....
۱۷	۲-۵. نظم.....
۱۸	۲-۶. عدالت.....
۱۹	۲-۷. نهادهای بین المللی.....
۲۰	الف) دولت حاکم.....
۲۱	ب) موازنه قدرت.....
۲۲	پ) دیپلماسی.....
۲۳	ت) جنگ.....
۲۳	ث) حقوق بین الملل.....
۲۴	۳. جامعه جهانی.....
۲۶	۳-۱. انسان.....
۲۶	۳-۲. دولت.....
۲۷	۳-۳. سیاست بین الملل.....
۲۸	۳-۴. دیپلماسی.....
۲۹	۳-۵. جنگ.....
۲۹	به کارگیری مکتب انگلیسی روابط بین الملل در سطح منطقه ای.....
۲۹	الف) تحول عمومی یا جهانشمول.....
۲۹	ب) تحول منطقه ای یا محلی.....
۳۱	نتیجه گیری.....
۳۲	یادداشت های فصل اول.....

۳۴	فصل دوم: نظام بین الملل خاورمیانه.....
۳۵	مقدمه.....
۳۶	خاورمیانه به عنوان نظام بین الملل منطقه ای.....
۴۲	۱. دولت.....
۴۳	۲. سیاست بین الملل.....
۴۴	۳. آنارشی بین المللی.....
۴۵	۴. موازنه قدرت.....
۴۸	۵. جنگ.....
۵۳	۶. دیپلماسی.....
۵۷	نتیجه گیری.....
۵۸	یادداشت های فصل دوم.....
۵۹	فصل سوم: جامعه بین الملل خاورمیانه.....
۶۰	مقدمه.....
۶۱	خاورمیانه به عنوان جامعه بین الملل منطقه ای.....
۶۵	۱. انسان.....
۶۶	۲. سیاست بین الملل.....
۶۷	۳. آنارشی بین المللی.....
۶۸	۴. کثرت گرایی و همبستگی گرایی.....
۶۹	۵. نظم.....
۷۲	۶. عدالت.....
۷۴	۷. نهادهای بین المللی.....
۷۷	۷- ۱. نهادهای اولیه خاورمیانه.....
۷۷	الف) دولت حاکم.....

- ۸۶ (ب) موازنه قدرت.....
- ۸۷ (پ) دیپلماسی.....
- ۸۸ (ت) جنگ.....
- ۸۹ (ث) حقوق بین الملل.....
- ۹۰ (ر) ارتباط حامی - پیرو.....
- ۹۱ (ز) مذهب.....
- ۹۲ ۷-۲. نهادهای ثانویه جامعه بین الملل خاورمیانه.....
- ۹۲ الف) اتحادیه عرب.....
- ۹۴ (ب) سازمان کنفرانس اسلامی.....
- ۹۵ (ج) اوپک.....
- ۹۶ (د) شورای همکاری خلیج فارس.....
- ۹۷ نتیجه گیری.....
- ۱۰۰ یادداشت های فصل سوم.....
- ۱۰۱ فصل چهارم: جامعه جهانی خاورمیانه.....
- ۱۰۲ مقدمه.....
- ۱۰۲ خاورمیانه به عنوان جامعه جهانی در سطح منطقه ای.....
- ۱۰۲ الف) پان عربیسم.....
- ۱۰۳ (۱) پان عربیسم غیردولتی.....
- ۱۰۴ (۲) پان عربیسم دولتی.....
- ۱۰۶ (ب) اسلام گرایی.....
- ۱۰۶ (۱) اسلام گرایی دولت / حکومت محور.....
- ۱۰۸ (۲) اسلام گرایی فرد محور.....
- ۱۰۹ ۱. دولت.....

۱۱۰	الف) یکپارچگی مبتنی بر دکترین
۱۱۱	ب) امپریالیسم مبتنی بر دکترین
۱۱۲	ج) جهان وطنی
۱۱۷	۲. سیاست بین الملل
۱۱۸	۳. دیپلماسی
۱۱۸	۴. جنگ
۱۱۹	نتیجه گیری
۱۲۱	نتیجه گیری
۱۲۵	منابع

مقدمه

کلیات و طرح موضوع

۱. طرح مسأله

خاورمیانه یکی از نفوذ پذیرترین مناطق جهان است که در عین حال با توجه به ویژگی های خاص و تاریخ دیرینه خود، همواره تلاش داشته خود را از نفوذ سایرین ایمن نگه دارد. همین ویژگی باعث شکل گیری نوعی نظام منطقه ای در خاورمیانه شده است که علی رغم الگوگیری از سطح جهانی، بر تمایزات فرهنگی، قومی و تاریخی خود نیز پای می فشرد. اصرار منطقه بر علائق خود و نفوذ قدرتهای بزرگ در منطقه، در طی تاریخ نه چندان طولانی نظام منطقه ای خاورمیانه، باعث کشاکش های افقی در سطح منطقه و عمودی با نظام جهانی شده که تصویر ناخوشایندی برای منطقه ترسیم کرده است.

منزاعه ی اعراب و اسرائیل در طی تاریخ معاصر خاورمیانه یکی از مهم ترین، و شاید مهم ترین، مسائلی بوده که ذهن سیاست گذاران، تصمیم گیران و مفسرین سیاسی داخل و خارج از منطقه را به خود جلب کرده است. شاید منازعه بهترین کلمه ای است که معرف رابطه ی اعراب و اسرائیل بوده، هست و خواهد بود. علی رغم تمامی تلاش های مجامع جهانی و قدرت های بزرگ برای برقراری رابطه ی غیر منازعه محور، اگر نه مسالمت آمیز، در بین اعراب و اسرائیل، شاهد پنج جنگ تمام عیار در سال های ۸- ۱۹۴۷، ۱۹۵۶، ۱۹۶۷، ۱۹۷۳ و ۱۹۸۲ بوده ایم. اگر این جنگ ها را در کنار درگیری های روزمره ی فلسطینیان با اسرائیل - خصوصاً بعد از جنگ ۱۹۸۲- قرار دهیم، شاهد فضایی سراسر جنگ و درگیری خواهیم بود که همزیستی و همکاری کمتر در آن مجال خود نمایی می یابد و همگرایی محلی از اعراب ندارد.

اما سرتاسر روابط کشور های خاورمیانه محدود به موارد فوق نمی شود. در کنار تصویر تیره و تاریک فوق، شاهد تصویری روشن، اگر نه درخشان، از روابط بین المللی در بین اعراب بوده و هستیم که نمایانگر صحنه ای دیگر از منطقه ی خاورمیانه است. هر چند در روابط کشور های عرب منطقه کمتر شاهد همکاری های کارکردگرایانه هستیم، اما در عوض جریانی قوی از تمایلات قومی عرب وجود دارد که کشور های عرب را مجبور به همکاری، اگر نه هماهنگی، با یکدیگر می کند. اعراب که از

ابتدای استقلال احساس می کردند وحدت عربی خود را از دست داده اند، همواره در جهت نزدیکی به آن تلاش کرده اند. آنها با پایه گذاری اتحادیه ی عرب، این تلاش را درست از نخستین ایام استقلال آغاز کردند و پس از آن در چارچوب این اتحادیه خط مشی های خود را تا حدود زیادی هماهنگ کردند، به گونه ای که جنگ های چندگانه ی آنها با اسرائیل، تحریم نفتی کشورهای غربی، مبارزه با فقر و قحطی در کشور های فقیر عرب، نفی درگیری در بین کشورهای عربی و ... این امر را نشان می دهد. در کنار این همکاری های عربی، همکاری هایی با انگیزه های مختلف بین ایران- اعراب، ترکیه- اعراب، ترکیه- اسرائیل و ایران- ترکیه وجود دارد.

اگر روابط فوق بر محوری می چرخد که دولت ها نقش مهمی ایفا می کنند، در کنار این محور روابطی وجود دارد که افراد انسانی خواهان و عامل آن بوده اند. هر چند این روابط از نوع مدرن و غربی آن و مبتنی بر تمایلات انسان دوستانه نیست، اما مبتنی بر تعصبات عربی و اسلامی است که، شاید، نشانگر تمایلات انسان پرستانه باشد. تعصب عربیت در پی رسیدن به وحدت عربی، که در العالم العربی نمود می یابد، و ایمان اسلامی به امید رجعت به امت اسلامی انگیزه هایی قوی در فرد عرب و مسلمان ایجاد می کند که حتی گاهی مرزهای ملی را به چالش می کشد. شاید هیچ دلیلی جز عربیت نتواند یک افریقایی را وادار به جنگ در کنار عراقی عرب در مقابل ایران کند و شاید کمتر انگیزه ای به جز حمایت از شیعیان قادر باشد یک ایرانی را برای جنگ به لبنان بکشد.

در تصاویر فوق شاهد سه نوع تعامل مبتنی بر منازعه، همزیستی/ همکاری و همگرایی هستیم. هدف این رساله بررسی و تبیین این تعاملات با استفاده از نظریه ی مکتب انگلیسی روابط بین الملل می باشد. به طور کلی، این رساله در پی شناخت روابط بین الملل خاورمیانه و تبیین آن بر مبنای تفاسیر سه گانه ی مکتب انگلیسی از روابط بین الملل- واقع گرایی، خردگرایی و انقلابی گری- می باشد. بدیهی است با غلبه هر یک از تعاملات منازعه محور، همزیستی/ همکاری محور و همگرایی محور به ترتیب شاهد ارکان نظام بین الملل (مبتنی بر تفسیر واقع گرایانه)، جامعه بین الملل (مبتنی بر تفسیر خردگرایانه) و جامعه جهانی (مبتنی بر تفسیر انقلاب گرایانه) خواهیم بود. در عین حال باید اذعان کرد

که مرزبندی دقیق میان این سطوح نه علمی است و نه عملی. بنابراین، صرفاً تلاش می شود نموده‌هایی کلی از این ارکان مورد تحلیل قرار گیرد.

دوره زمانی مورد نظر این پژوهش به زمانی بر می گردد که تصویری از روابط بین‌المللی منطقه‌ای در خاورمیانه شکل گرفت و آن، زمانی است که دولت‌ها در این منطقه شکل گرفتند. سابقه‌ی شکل‌گیری دولت‌ها در خاورمیانه چندان طولانی نیست و به غیر از چند استثنا، عمدتاً محصول دوران استعمارزدایی پس از جنگ دوم جهانی هستند.

۲- سابقه تحقیق

به کارگیری نظریه مکتب انگلیسی در منطقه خاور میانه برای تحلیل مسائل آن ایده‌ی جدیدی است. با وجود این، برخی مقالات در کتاب *بسط جامعه‌ی بین‌المللی*، که توسط هدلی بول و آدام واتسون (Bull and Watson, 1984) ویرایش شده، مسائل خاورمیانه را از منظر مکتب انگلیسی بررسی کرده‌اند. این کتاب که در چهار بخش تنظیم شده است متشکل از مجموعه مقالاتی است که روند گسترش جامعه‌ی بین‌الملل اروپا به سایر نقاط جهان، ورود کشور های غیر اروپایی به این جامعه و چالش‌های ناشی از آن را بررسی می‌کنند. همان‌گونه که هدلی بول (1984) در یکی از مقالات این کتاب تحت عنوان *پیدایش جامعه‌ی بین‌الملل جهانشمول* اذعان می‌کند، جامعه‌ی بین‌الملل اروپایی تا اواسط قرن نوزدهم جهانشمول شده بود اما این به معنای شکل‌گیری جامعه‌ی بین‌الملل در سطح جهانی نبود. وی معتقد است هرچند الگویی از تعامل اقتصادی، نظامی و سیاسی بین دولت‌های اروپایی، مستعمراتشان، حکام و ملل آفریقا، آسیا و آمریکا رشد کرده بود اما به نحوی نبود که منافع مشترک، ساختار مورد وفاق در تعیین حقوق و تکالیف و همکاری در راه اندازی نهادهای مشترک را منعکس کند. جیمز پیسکاتوری در مقاله‌ی دیگر از این کتاب تحت عنوان *اسلام در نظم بین‌المللی* به هنجارهای خاص کشورهای مسلمان، به طور عام، و خاورمیانه، به طور خاص، پرداخته است.

اما طرح خاورمیانه به عنوان جامعه بین الملل منطقه‌ای/ زیر جهانی و به کارگیری مکتب انگلیسی در تبیین آن برای اولین بار در آگوست ۲۰۰۵ و در کنفرانس استانبول توسط باری بوزان و آناگنزالرپلیز، با ارائه دو مقاله مطرح شد. این دو مقاله گویا سر آغاز کتابی است که هنوز تکمیل نشده و به چاپ نرسیده است.

مقاله باری بوزان (۱۳۸۵) تحت عنوان *خاورمیانه از دیدگاه مکتب انگلیسی* توسط محمود عبدالله زاده به فارسی ترجمه شده و در مجله *ی اقتصاد سیاسی* به چاپ رسیده است. باری بوزان در پی به کارگیری مفاهیم مکتب انگلیسی در سطح منطقه‌ی خاورمیانه می‌باشد. در این راستا تلاش می‌کند به چند سؤال پاسخ دهد: (۱) آیا در منطقه‌ی خاورمیانه ساختارهای اجتماعی مهم و متمایزی به یکی از شکل‌های مورد نظر مکتب انگلیسی، یعنی جامعه‌ی بین الملل و جامعه‌ی جهانی، وجود دارد؟ (۲) اگر چنین ساختارهایی وجود دارند، قدرت آنها چقدر است و چقدر متمایز از سطح جهانی هستند؟ (۳) تعامل این ساختار با ساختارهای جهانی و سایر ساختارهای منطقه‌ی ای و نیمه جهانی چگونه است؟ با وجود این، عمده توجه بوزان در این مقاله سوق دادن مکتب انگلیسی به سطح منطقه‌ی ای و چالش‌های آن است. وی معتقد است مکتب انگلیسی توجه چندانی به سطح منطقه‌ی ای نکرده است. در ادامه نشان می‌دهد که اعمال مفاهیم مکتب انگلیسی در سطح منطقه‌ی ای باعث طرح سه دسته مسائل نظری می‌شود که عبارتند از: الف) رابطه‌ی بین قلمروهای بین دولتی و غیر دولتی؛ ب) تأثیر متقابل جهانی و بین منطقه‌ی ای ساختارهای جهانی؛ ج) تأثیر متقابل بین و میان ساختارهای اجتماعی مختلف در سطح منطقه‌ی ای/ نیمه جهانی. در نهایت، جایگاه خاورمیانه را در جامعه‌ی بین المللی معاصر بررسی می‌کند.

مقاله آناگنزالرپلیز (Gonzalez-Pleaze 2005) تحت عنوان *نهادهای اولیه جامعه بین دولتی خاورمیانه*، نهادهای سطح جهانی را در مورد خاور میانه بررسی می‌کند. وی با به کارگیری مجموعه‌ی نهادهای مورد نظر مکتب انگلیسی، آنها را تک تک بررسی کرده و تمایزات آن را با سطح جهانی بیان می‌کند. وی معتقد است دو نهاد جنگ و ملی‌گرایی در خاورمیانه تفسیری بسیار متفاوت

با سطح جهانی دارد. در ادامه، چهار نهاد مختص خاورمیانه را معرفی می‌کند که شامل منازعه، رابطه حامی- پیرو، اصول دودمانی و نخبگان حاکم می‌باشد. وی همچنین به مسائل خاص خاورمیانه همچون منازعه اعراب- اسرائیل و نفت اشاره می‌کند.

۳- سئوال اصلی و سئوالات فرعی

* سئوال اصلی: چگونه می‌توان روابط دولت- ملت‌های خاورمیانه را بر مبنای نظریه جامعه بین‌المللی (مکتب انگلیسی روابط بین‌الملل) توضیح داد؟
* سئوالات فرعی:

- الف) آیا رکن نظام بین‌الملل جایگاهی در روابط حکومت‌های خاورمیانه دارد؟
- ب) روابط جوامع خاورمیانه را چگونه می‌توان در قالب رکن جامعه بین‌الملل تحلیل کرد؟
- ج) آیا تعاملات بین‌انسانی خاورمیانه یادآور رکن جامعه جهانی است؟

۴- مفروضات

* مفروض اصلی: تبیین روابط دولت - ملت‌های خاورمیانه در قالب سه رکن مکتب انگلیسی- یعنی نظام بین‌الملل، جامعه بین‌الملل و جامعه جهانی - و یا یک رویکرد التقاطی (واقع‌گرایی/ خردگرایی/ ارمان‌گرایی) امکانپذیر می‌باشد.
* مفروضات فرعی:

الف) مادامی که اسرائیل فاقد مشروعیت وجودی است، صرفاً جنگ معرف روابط اسرائیل و اعراب است.

ب) ، کشور های خاورمیانه برای دستیابی اهداف مشترک خود نیازمند هنجارها و قواعد مشترکی می‌باشند که خود این هنجارها، قوام بخش نهادهای مشترک است.

ج) جریان های فراملی پان عربیسم و پان اسلامیسیم، افراد انسانی را به صحنه سیاست بین الملل خاورمیانه می کشاند.

۵- فرضیه ها

* فرضیه اصلی: با اعمال نظریه جامعه بین المللی (مکتب انگلیسی روابط بین الملل) در خاورمیانه می توان جوانب هابزی (اساساً مبتنی بر سیاست قدرت، واقع گرا و مادی گرا)، گروسیوسی (یک نظر سازه انگار، خردگرا و حقوقی - تاریخی) و کانتی (جهانی وطنی، بازیگران غیردولتی، انقلابی گری و سایر عناصر کانتی) را در روابط دولت- ملت های خاورمیانه از هم متمایز کرده و آن را تجزیه و تحلیل کرد. به عبارتی، الگوهای رفتاری کشورهای خاورمیانه را می توان براساس سیاست قدرت، وجود هنجارهای مشترک و تعهدات و تکالیف توضیح داد.

* فرضیه های فرعی:

الف) منازعه اعراب - اسرائیل یادآور حالت طبیعی هابزی و یک بازی با حاصل جمع صفر است.

ب) فرهنگ مشترک اسلامی و ، عمدتاً ، عربی به دولت های خاورمیانه کمک کرده تا برای رسیدن به اهداف مشترک سازمانهایی همانند اتحادیه عرب و سازمان کنفرانس اسلامی و . . . ایجاد کند و این امر، نشان دهنده وجود جامعه در روابط بین المللی منطقه است.

ج) جریان های فراملی منطقه همانند پان عربیسم و پان اسلامیسیم باعث گذار مردم منطقه از دولت ها و گرایش به گروه های تندرو شده که یادآور جامعه جهانی مکتب انگلیسی است.

۶- مفاهیم و متغیرهای اصلی تحقیق